

Fa seixanta anys s'obria el primer camp de concentració

Ciència nazi, ciència d'extermini

Al març del 1933 arribaven els primers presoners al camp de concentració de Dachau. Era l'inici d'un extermini no sols de jueus, sinó també de malalts mentals o d'incapacitats i que trobà la cooperació de molts científics.

Les matrícules dels cotxes de l'aparcament mostren la diversitat de nacionalitats dels visitants del camp. És diumenge, primera hora del matí. Passada la porta d'entrada, s'observa l'àmplia esplanada on hi havia instal·lats els barracots.

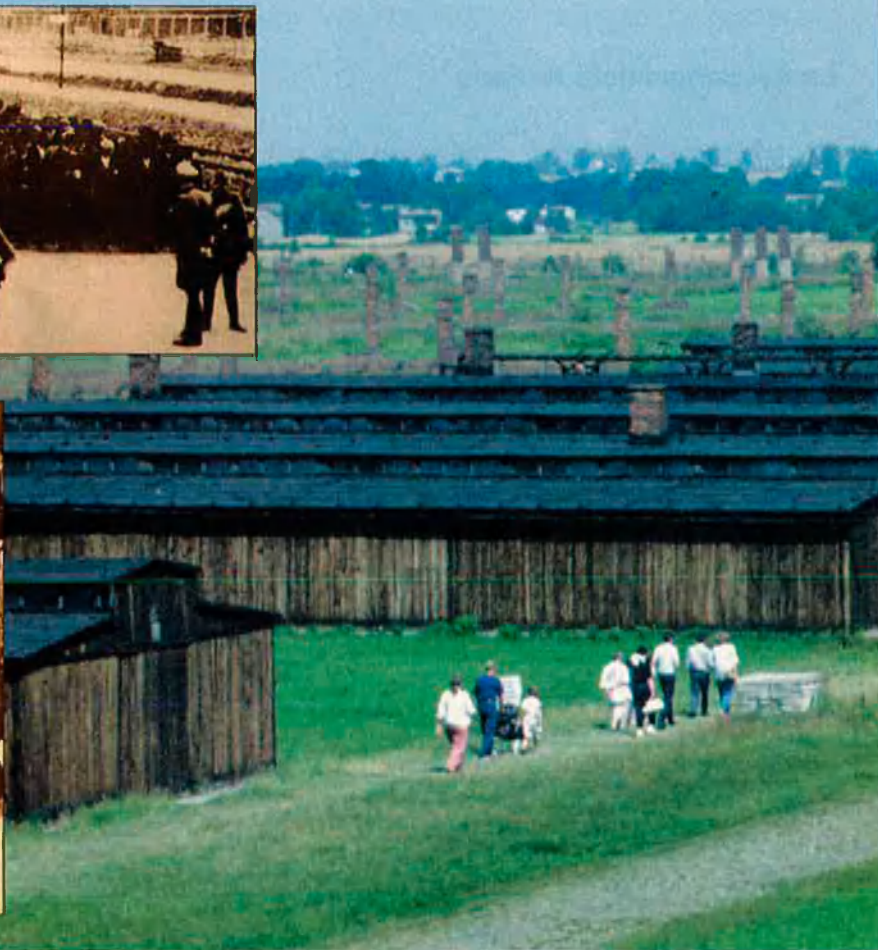
Unes passes lentes i respectuoses són causa de l'únic soroll perceptible: el crujir de la terra sota els peus. La resta és observació silenciosa i l'esforç inútil de convèncer-se que, en el fons, allò devia ser un malson, que l'ésser humà no pot arribar a

aquell grau de crueltat planificada.

El 24 de març de 1933, un diari local de la ciutat de Dachau anunciava que el dia abans havien arribat al camp de la parròquia de Prittlbach —que amb el temps ha quedat dintre el municipi de Dachau— els primers presoners. Així, aquesta ciutat situada a uns quinze quilòmetres al nord-oest de Munic unia per sempre el seu nom al de la barbàrie nazi. Avui, diverses activitats culturals i lúdiques porten turistes a Dachau, si bé el camp de concentració és l'únic que la majoria de la gent que no hi ha estat mai en coneix. Molts turis-

tes —ocasionals o arribats expressament— segueixen la indicació "KZ-Gedenkstätte" per visitar-lo.

Els primers presoners del camp eren oponents polítics del règim que governava Alemanya des de principi d'any. Però aviat arribaren altres habitants als barracots de fusta que a l'hivern feien difícilment suportable el fred d'aquell clima. I al cap d'un cert temps un distintiu diferenciava els presoners. Hi havia triangles de colors diferents per a presos polítics, delinqüents, antisocials, homosexuals, emigrants i testimonis de Jehovà. Els en-

cabits en els cinc primers grups podien ser jueus i, per tant, podien dur afegit un altre triangle que, amb l'anterior, formava l'estrella de sis puntes.

A la primavera del 1937 els presos varen començar un treball molt dur. En un any i mig construïren, sense descansar ni el diumenge, els nous edificis del campament. El camp tenia aleshores 600 metres per 300 i una ampla carretera que l'unia al campament de les SS.

Avui, tots els barracots han desaparegut, però n'hi ha algun de reconstruït, per a mostrar com vivien els presoners. Els llits de fusta servien per a posar-hi un nombre indeterminat de persones, ja que aviat l'espai del camp i de la resta de centres nazis va quedar petit. En total, només a Dachau, hi arribaren, entre 1933 i 1945, 188.358 presoners, més els que hi anaren poc abans de l'alliberament i que no foren censats —uns 6.000—. Alguns estudis, però, diuen que per Dachau hi passaren més de 200.000 persones. Només entre 1940 i 1945, 27.389 d'aquests moriren.

Si bé, com hem dit, entre els presoners hi havia opositors polítics, bona part eren simplement jueus, malalts o gitanos. El nazisme volia fer una "depuració", elimi-

nar els individus considerats inferiors o tarats. I, particularment, els jueus foren un dels objectius preferents. Tot es va revestir de teories més o menys científiques. Però, ¿per què aquestes idees tingueren l'extensió que tingueren i trobaren la col·laboració de molts científics alemanys?

ELIMINAR ELS INDIVIDUS MENYS APTES

L'anomenat eugenisme o recerca de l'eliminació dels individus menys aptes per tal de millorar el nivell de la societat no era res de nou. Ja Plató a *La República* s'hi mostrava d'acord —tot i que la paraula eugenisme no aparegué fins al segle XIX— i Sèneca el justificava. More i Campanella, més endavant, també es mostraren partidaris d'un control social de la reproducció. Això no obstant, al segle XIX les teories de Darwin aportaren uns coneixements que renovaren les idees científiques, però que també tingueren una implicació social.

Així, la idea darwiniana de selecció natural i de supervivència dels més aptes fou adoptada per la dreta, que justificava biològicament els desequilibris socials i

s'inclinava per l'eliminació de certs individus. Ara, l'eugenisme no va ser pas patrimoni exclusiu d'aquesta posició política. Per bé que alguns esquerrans s'hi oposaren fermament, altres l'integraven en l'ideari socialista. Avui, molts estats democràtics tenen legislació sobre esterilització de malalts mentals o d'avortament en cas de malformacions en el fetus. Es tracta de legislacions estrictes i restrictives, que obliguen a un seguit d'exàmens. Però en aquell temps, quan certs països també iniciaven legislació en aquest sentit, el nazisme s'apropià de la pràctica i li donà un contingut totalment racista, i a més l'extremà.

Alemanya havia tingut dues crisis econòmiques importants (1923 i 1929-33) i els dirigents s'interessaven cada vegada més pels arguments sobre l'elevat cost social i financer de les malalties hereditàries i mentals, els criminals i els alcohòlics. Des del 1907, alguns dels Estats Units esterilitzaven els "degenerats hereditaris". Noruega en 1915, i Suècia en 1922, foren els primers països europeus a adoptar una legislació d'aquesta mena. En 1932, a Prússia es preparava un projecte de llei per a esterilitzar els idio-

Les càmbres de gas i els forns crematoris eren la destinació final del presoner; els pots del gas Zyklon B eren sinònim d'extermini.

PRATS I CAMPS

Ètica nul·la, valor científic baix

Es poden aprofitar els resultats obtinguts pels nazis en els seus experiments mèdics? Hi ha dues respostes, totalment oposades, a aquesta pregunta. L'una seria la d'aquells qui, com Arnold Relman, redactor en cap del prestigiós setmanari americà *The New England Journal of Medicine*, diuen que els experiments són "una violació tan enorme de les regles humanes que ni els podem concedir cap crèdit". En canvi, Robert Pozos, un fisicòleg, considera que els resultats haurien de circular lliurement i que poden ser útils.

Però, al marge de consideracions ètiques, els experiments són d'un interès científic tan baix, per no dir nul, que la discussió ja no té sentit. Estudis realitzats —així després del procés de Nuremberg com més recentment— mostren que els experiments eren mal dissenyats i mal realitzats, no tenien en compte molts factors, no eren rigorosos o oferien resultats contradictoris o poc detallats. Els experiments realitzats a Dachau sobre la hipotèrmia —exposició a baixes temperatures— són d'un interès nul, per exemple. Si bé en alguns casos això pot ser degut a la desaparició de molts quaderns de laboratori, molts textos mostren el baix nivell d'alguns dels metges que hi intervin-

gueren i els defectes del mètode utilitzat.

Així, no hi ha indicació precisa del nombre de persones sotmeses a l'experimentació ni d'anàlisis sobre el seu estat anterior. Tampoc no s'estableixen variables com ara l'edat o l'estat físic. Algunes notes mostren la poca preparació dels metges en algun camp. Així, no esmenten la fibril·lació ventricular com a causa de mort en hipotèrmia. Tampoc no s'especifica amb exactitud la temperatura a la qual la persona ha mort i de vegades es diu simplement que és entre 24 i 29 graus. Moltes observacions es contradueixen amb el que avui sap la medicina sobre l'exposició a baixes temperatures.

A més, alguns dels planificadors dels experiments falsificaren dades. Sigfrid Rascher, protegit de Himmler, va planejar els brutals experiments sobre els efectes de la baixa pressió. També va investigar una substància anticancerosa i el Polygal, que ell mateix havia obtingut i que podia tenir efectes anticoagulants i antiinfecciosos.

Un altre metge nazi, Kurt Plotner, rival de Rascher, va observar que les proves terapèutiques havien estat manipulades. Als individus que prenién Polygal, hom els havia administrat una dosi inferior de

pus i a menys profunditat. Finalment, Rascher va ser processat per irregularitats financeres, homicidi d'un dels seus ajudants i frau científic i executat en 1945.

Avui, quan l'ètica de la recerca biomèdica és un tema força discutit, els experiments nazis poden servir de model d'allò que no és admissible: òrgans sexuals d'alguns homes foren irradiats; molts pacients amb tifus, matats i disseccionats; algunes dones rebieren injeccions de substàncies càustiques a les trompes de fal·lopi. L'autor d'aquestes darreres proves, el professor Clauberg, va veure com els estaments oficials de la medicina alemanya es negaven a retirar-li el títol de doctor en medicina, tal com els jutges demanaven.

El *New England Journal of Medicine* va anunciar, en ocasió de publicar un estudi retrospectiu sobre aquests experiments, al 1990, que mai no admetria articles sobre investigacions que no estiguessin d'acord amb l'ètica, per molt gran que fos el seu valor científic. Encara que la valoració ètica no és igual per a tothom, no hi ha dubte que les proves dutes a terme a Dachau queden fora del marc admissible per la medicina.

X. D.

tes congènits, esquizofrènics, maníaco-depressius, cecs hereditaris, individus amb malformacions greus i altres malalts.

SUPPORT PSEUDOCIENTÍFIC

En 1923, Adolf Hitler complia condemna per un cop d'estat frustrat. Entre les seves lectures a la presó hi havia un manual sobre herència humana. Era escrit per tres personalitats importants: el bioantropòleg Eugen Fischer, el genetista Erwin Bauer i l'eugenista Fritz Leng. El primer parlava dels principis de la genètica, el segon de les característiques racials i corporals sanes i el tercer es referia a la distribució social i a les capacitats here-

L'adoctrinament de les masses

Exercici número 95: La construcció d'un asil d'alienats ha costat 6 milions de Reichsmark. Quants pavellons de 15.000 Reichsmark cada un s'haurien pogut construir amb aquesta suma?" Aquest és un problema de matemàtiques del manual elaborat per l'Associació de Matemàtiques del Reich en 1935. És una mostra del sistema educatiu que, durant el nazisme, pretenia transmetre coneixements científics i adoctrinar els alumnes tot alhora.

La tria dels exemples en matemàtiques no és sempre asèptica. I sota un règim

pes de la societat. I si l'adoctrinament dels mitjans de comunicació permetia d'arribar als adults, l'escola havia de formar els més joves.

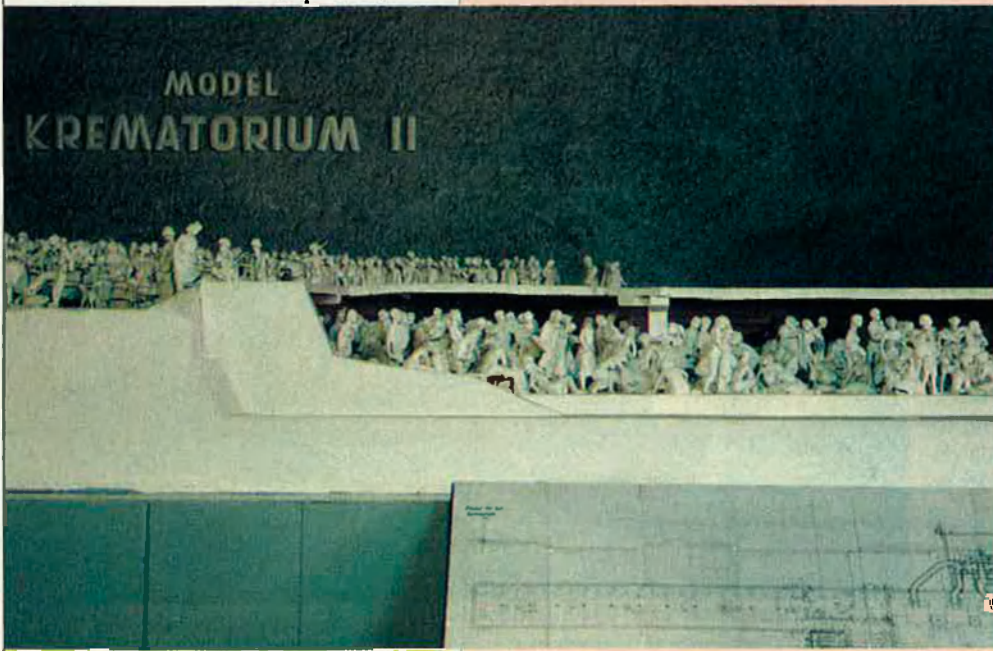
Per això els llibres escolars duïen aquestes consignes. Òbviament, els textos de biologia eren fonamentals. "Tu no ets res, és el teu poble que ho és tot", era la frase que ho resumia. "Sol, l'ésser humà no és més que una simple baula en una cadena. No estem a la Terra per al nostre plaer; aquesta idea no és més que producte d'un deliri individualista", n'era un altra. I no eren pas inventades pels nazis: a les tesis eugenistes alemanyes de primers de segle ja s'hi trobaven idees semblants.

D'altres consignes anaven contra la idea d'igualtat. Un manual afirmava que la idea d'igualtat era "una de les grans mentides de la Revolució Francesa". El genetista Albert Bauer escrivia en 1937: "És una heretgia suposar que tot allò que té figura humana té el mateix valor i les mateixes capacitats espirituals i culturals".

I com que els mateixos científics nazis s'adonaven de la dificultat d'establir divisions clares entre les races, Bauer afirmava: "Les races humanes no difereixen només des del punt de vista físic, sinó també des del punt de vista psíquic. Si només existissin diferències corporals, la qüestió de la pertinença racial, en el fons, no tindria importància".

Una bona part de la propaganda anava dirigida a fer veure el cost econòmic de l'existència de certs grups. Així, es representaven dos grups d'individus: les famílies valuoses i les no desitjables. Partint d'un 50% de població, les segones es reproduïen molt més i al cap de tres generacions podien significar el 89% de la població. I una revista posava uns dibuixos eloqüents en què s'explicava que, per un alumne normal de primària, l'estat gastava cada any 125 RM; per un alumne de recuperació, 573 RM; per un malalt mental, 950 RM; i per un cec o sord de naixement, 1.500 RM. Algunes pel·lícules també mostraven un missatge favorable a l'eutanàsia activa en malalts irrecuperables.

X. D.

Maqueta del forn crematori més gran PRATS I CAMPS de la ciència nazi: Auswitz.

ditàries, a més d'inquietar-se pel declivi de les grans races i dels grans pobles, cosa que atribuïa al "canvi de raça". En aquell temps, la majoria dels grans genetistes eren eugenistes i entre ells n'hi havia de jueus.

Rudolf Hess, un dels més importants col·laboradors de Hitler, va dir en 1934 que "el nacionalsocialisme no és més que biologia aplicada". El *Mein Kampf*, l'obra que Hitler escriví en 1924, era plena de referències científiques: la selecció natural, les facultats innates, la descendència com a suport de l'espècie, l'instint. I tot això li permetia de concloure que "el sacrifici de l'existència individual és necessari per a assegurar la conservació de la raça".

com el nazi encara menys. D'altres problemes es referien a la mescla de races i al càlcul de la descendència del mestissatge, "que resulta nefast". Amb aquesta obra els autors volien mostrar als dirigents que les matemàtiques podien ser útils per als seus objectius.

El ministre d'Ensenyament, Bernhardt Rust, ja ho deia en 1933 en un decret: "Els coneixements dels fets biològics fonamentals i la seva aplicació a cada individu i a cada grup és una condició *sine qua non* de renovació del nostre poble. Cap alumne, noi o noia, no hauria de ser autoritzat a abandonar l'escola i a integrar-se a la vida activa sense aquest coneixement fonamental".

Els dirigents nazis sabien que no sols havien de planificar l'aïllament i l'extermini de certs individus, sinó que havien d'estendre les tesis racistes a totes els ca-

Perquè no torni

Cinquanta anys, en la ciència del segle XX, són molts anys. Hitler i els seus seguidors i col·laboradors no coneixien l'estructura del DNA ni l'enginyeria genètica. No tenien els mitjans que avui hi ha a l'abast per a detectar anomalies genètiques o malalties hereditàries. I tot i així van fer el que van fer.

Certs conflictes racials fan pensar que el nazisme podria tornar. Probablement, les actituds dels dirigents polítics són prou clares. La seva condemna contundent del racisme fa pensar que aquest retorn al passat deu tenir poques probabilitats de reeixir.

Però això no ens ha de fer oblidar que avui la biologia i la informàtica posen en mans d'un hipotètic dictador molts més mitjans dels que va tenir Hitler. I que, sense parlar de nazisme, algunes pràctiques ja tendeixen a discriminar ciutadans pels gens. Això passa a moltes empreses americanes i en algunes companyies d'assegurances.

La vacuna contra el nazisme és el record. Els dirigents polítics i els ciutadans es mostren fermes, perquè no es pot permetre que de les urnes sorgeixi un altre règim com aquell. A més del record, hi ha una altra actitud ben necessària: que la gent conegui l'abast de la ciència, els seus beneficis i els seus perills. Discriminar certs treballadors perquè tenen malalties determinades és un perillós primer pas. Crear bancs de dades sobre característiques genètiques dels individus deixaria l'etapa de Hitler com la prehistòria de l'extermini planificat.

X. D.

Metòdicament classificats i numerats, bona part dels presoners van ser carn de laboratori.

PRATS I CAMPS

Les dones van ser sotmeses a tot tipus d'experiments.

PRATS I CAMPS

Si bé, quan Hitler arribà al poder, les idees científiques que utilitzava havien quedat una mica antiquades, molts antropòlegs, biòlegs i metges l'ajudaren a trobar nous arguments. Si no hi ha hagut fins recentment estudis gaire extensos de la ciència sota el nazisme, es pot veure que la ideologia necessitava la ciència i que molts científics veieren en el nazisme un ajut per al seu treball.

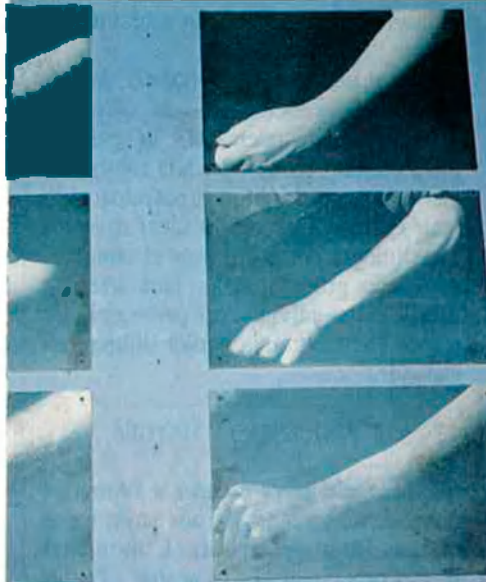
Cal pensar que la ciència alemanya era, en l'entreguerres, la més important del món. Fins al 1933, Alemanya obtingué la tercera part del total de premis Nobel de física i de química. Però a partir del 1933 la proporció baixà bruscament. Això explica que un règim que donés poder i mitjans als científics tingués el suport d'aquests.

Eugen Fischer mateix deia que era una "sort rara i particular" que una investiga-

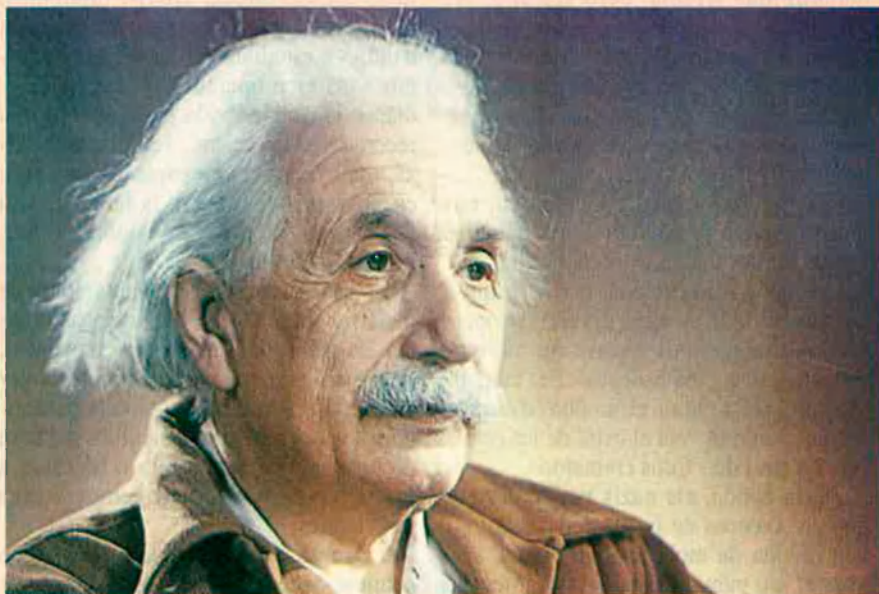
ció teòrica trobés que la ideologia més estesa li reconegués immediatament els resultats i els utilitzés com a fonament de mesures pràctiques de l'estat.

Així, el nazisme trobava antropòlegs que li donaven una certa legitimitat científica i els antropòlegs trobaven un règim que els donava mitjans i un prestigi social i acadèmic inesperat. Molt pocs es mantingueren al marge de les idees nazis. Només alguns rebutjaven algunes teories racials. Entre els psiquiatres, les actituds foren una mica diferents. Alguns es manifestaren públicament contra l'esterilització i algun contra l'eutanàsia, però pocs.

En el millor dels casos, el que hi havia eren científics que no veien res. Aquest va ser el seu argument quan, acabada la guerra, els van jutjar: la majoria no sabia res. És cert que les pràctiques eugèniques

Les actituds dels científics

Albert Einstein, jueu i pacifista, va ser un dels primers científics exiliats de l'Alemanya nazi.

ARXIU

es feien amb molt de secret. Però també és cert que la majoria aclucava els ulls i es limitava a complir allò que els ordenaven.

PROMOCIÓ DE LA CIÈNCIA

Hitler també va promoure la ciència i la tecnologia, perquè qualsevol règim que vulgui afermar i estendre el seu poder ho necessita. Però això no va beneficiar sempre la recerca. La ciència passava a ser un deure nacional. Els científics passaren obligatòriament al servei de la indústria de guerra. Potser en certes indústries hi podia haver una certa llibertat per a investigar, però als centres públics tot anava enfocat als interessos oficials. Només tenia suport la recerca aplicada a objectius militars. A partir del 1940 s'exigí que els centres de recerca no emprenguessin sinó projectes realitzables en el termini d'un any. La ciència només interessava si era eficaç a curt termini. El seu paper com a activitat social i cultural no importava gens.

El 7 d'abril de 1933 una llei ordenava que jueus, mig jueus i persones amb passat polític, entre altres, fossin rellevats de la funció pública. El zoòleg Von Uexküll trobà una justificació biològica d'aquesta llei. En la reedició del seu llibre *Staatsbiologie* ("Biologia de l'estat") va escriure un nou capítol sobre les malalties parasitàries —es referia als "paràsits interiors"—, en què qualificava de paràsits els membres de "races estrangeres". Sense anomenar directament els jueus, aportava una nova base pseudocientífica per a l'eliminació d'aquests individus.

L'extermini no era vist sinó com una

En 1934 el matemàtic nazi Ludwig Bieberbach va proposar a la Unió de Matemàtics Alemanys que adoptés el "principi del cap", al qual estaven sotmeses totes les organitzacions nazis. La votació donà un sisè de vots en favor dels nazis, un sisè contra i dos terços a una política prudent d'adaptació al nou règim.

Aquesta dada és significativa i exemplar de l'actitud dels científics alemanys sota el nazisme. Només una petita part s'hi oposaren fermament i la gran majoria no va fer res en contra i va mirar d'adaptar-se a les circumstàncies.

Per això buscar investigadors que vagin oferir manifestacions públiques contra el règim és difícil. Max Planck, un dels grans físics del segle i pare de la mecànica quàntica, va escriure a Hitler intercedint pels savis jueus i, sobretot, pel químic Fritz Haber, que es trobava exiliat. Planck provava de convèncer el Führer que aquestes mesures posaven la ciència alemanya en perill. Planck també va atorgar una medalla al físic exiliat Erwin Schrödinger. Però en 1936 va ser obligat a enviar un telegrama a Hitler manifestant que la ciència i l'economia eren fidels al Führer i sabien que només sota la seva direcció i la protecció de l'exèrcit alemany podien proporcionar un treball útil.

D'alguns científics, encara no se'n coneix ben bé l'actitud. Així, Heisenberg, que es va quedar a Alemanya, no va proporcionar la bomba atòmica al règim na-

zi i avui encara no se sap ben bé si va ser per manca de capacitat o perquè, expressament, va enganyar Hitler. Heisenberg havia refusat de signar un manifest de suport a Hitler en 1934, però després de la guerra va ser empresonat a Anglaterra amb altres científics acusats de nazis. Alguns científics, com Philipp Lenard i Johannes Stark, es proclamaren partidaris d'una "ciència ària" i promogueren un discurs contundent contra Einstein i la relativitat. L'ensenyament de la mecànica quàntica i la relativitat i tota al·lusió a aquestes teories va ser prohibida. Però entre 1940 i 1942 la comunitat científica alemanya va haver de reconèixer la seva validesa.

Einstein, jueu i pacifista, va ser un dels primers exiliats. Quan Hitler va ser proclamat canceller, Einstein es trobava de visita als Estats Units. Abans de tornar va assabentar-se de la persecució de militants antifeixistes, de l'incendi del Reichstag i de les lleis d'excepció. El 10 de març de 1933 va dir públicament que no tornava a Alemanya, país on "no regna ja la llibertat individual, la tolerància, la igualtat dels ciutadans davant la llei".

Entre empresonaments, destitucions, assassinats i exilis, la ciència alemanya va perdre un 20% dels seus efectius. I a Itàlia va passar una cosa semblant. Uns dels resultats va ser que els científics emigrats als Estats Units aconseguiren la bomba atòmica que llançaren, a l'agost del 1945, sobre el Japó.

X. D.

mesura social i terapèutica. Pot semblar cínic que els forns crematoris es consideressin una teràpia, però era així. A Auschwitz, els metges deien que realitzaven la "Therapia Magna" i les sigles TM eren la denominació familiar de les cambres de gas. En llenguatge administratiu, "tractament especial" va ser la denominació de l'execució.

Així "guarir" i "matar" arribaren, en molts casos, a ser sinònims. En aquella època, moltes malalties no tenien remei. No hi havia medicaments per a l'esquizofrènia ni la depressió. Els fàrmacs per a malalties mentals encara no havien arribat, amb alguna excepció. Per tant, si el règim volia reduir el nombre d'esquizofrènics només veia el camí de les cambres de gas i dels forns crematoris.

D'altra banda, els nazis també creien que els avenços de la medicina allargaven la vida de molts malalts. Això, segons el seu punt de vista, feia augmentar la població "no desitjable". A més, les famílies "valuoses" tenien menys descendència que no pas els individus "indesitjables" i això augmentava el percentatge d'aquests darrers.

EXPERIMENTS MÈDICS

A sobre d'aquesta brutal "terapèutica", els presoners foren utilitzats per a diversos experiments. Els dirigents nazis pensaven que si l'individu s'havia de sacrificar pel bé de l'espècie, qualsevol pràctica que pogués fer progressar la medicina podia ser vàlida, encara que impliqués la mort de la persona.

Ja des del principi alguns metges feren pràctiques amb presoners, per pròpia iniciativa. Però aviat les proves rebren suport oficial. Himmler, que era diplomàtic en agronomia i que, per tant, es considerava científic, va ser promotor i supervi-

sor de molts d'aquests experiments.

Milers d'homes, dones i nens foren objecte d'experiments cruels, inhumans. Fins i tot alguns serviren de conillots d'índies a estudiants de medicina. Individsus sans eren operats per aquests estudiants, quan l'individu ja no era útil o la recerca s'havia acabat, l'eliminaven. Així, unes 500 persones que participaren en un experiment sobre la tuberculosi a Dachau passaren per la cambra de gas, un cop finides les proves.

També es feren experiments sobre la malària, sobre els problemes ocasionats per les grans altures o per la congelació. Aquests dos darrers eren importants per a l'exèrcit, ja que els pilots i els paracaidistes podien tenir dificultats a l'hora de volar a una certa altura o bé caure a mar i haver de suportar temperatures molt baixes.

A Dachau, centenars d'individus foren sotmesos a temperatures baixíssimes per tal de comprovar quant de temps resistien, si podien recuperar-se o quins efectes tenia l'aigua freda sobre l'organisme. D'altres foren sotmesos a baixes pressions, per estudiar els efectes de l'altura. Almenys 70 presoners hi perderen la vida.

Els experiments sobre la coagulació de la sang encara eren més brutals. Sense anestèsia, els amputaven membres o els feren greument. Així es podien comprovar els efectes coagulants d'una substància anomenada Polygal.

El Polygal havia estat obtingut per un metge anomenat Sigmund Rascher. Protegit primer per Himmler, va organitzar tot d'experiments. Alguns historiadors diuen que es va entusiasmar amb les presumptes propietats antiinfeccioses de la substància per compensar que els aliats tinguessin la penicil·lina. Rascher va manipular resultats i finalment

Himmler mateix el va fer executar en 1945.

El nom més conegut entre els metges nazis és el del doctor Mengele. Nomenat metge d'Auschwitz en 1943, la seva primera decisió fou d'enviar a la cambra de gas centenars de gitanos sospitosos de tenir el tifus. Després va idear diversos experiments per a millorar el coneixement dels grups humans. Feia arrencar ulls de certs individus per poder estudiar a fons l'heterocromia -color diferent en cada ull-.

EL PROCÉS DELS METGES

Si Mengele es va escapar a l'Amèrica del Sud, on va morir fa uns anys, altres metges foren processats. L'anomenat procés dels metges es va acabar a l'agost del 1947. Set acusats foren condemnats a mort, cinc més a cadena perpètua, quatre a penes entre deu i vint anys i set foren absolts. Molts argüïren que no sabien res.

A les acaballes del 1945 els aliats entraven al camp de Dachau. El 8 de maig, la guerra acabava. El balanç podia ser aquest que el genetista alemany Benno Müller-Hill fa en un llibre titulat *Ciència nazi, ciència de mort*: "Entre cinc i sis milions de jueus europeus han estat assassinats. El nombre de gitanos europeus assassinats es desconeix. En els establiments psiquiàtrics alemanys el 15% dels pacients que han sobreviscut continuen passant fam. El nombre de psicopàtes antisocials o homosexuals assassinats es desconeix. Els antropòlegs i els psiquiatres diran que ells no en sabien res. Alguns seran condemnats o se suïcidaran. Els altres es dedicaran a reconstruir la seva ciència. La vida continua".

Xavier Duran

XII PREMI DE NARRATIVA F. RAMIS LA VILA JOIOSA 1993

- **Dotació: 300.000 pessetes • Extensió: 8 fulls o menys**
- **Presentació: a dos espais, per quintuplicat, amb plica i lema**
- **Termini d'admissió: fins al 17 d'abril**

Demaneu-ne les bases a l'Ajuntament de la Vila Joiosa, telèfon (96) 589 05 62.